

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Олена Шнейдер, Олена Віоліна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ХУДОЖНЬО
ОБДАРОВАНИМИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ..... 167

Світлана Попсуйшанка

РОЗВИТОК АРТИСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ 180

Ольга Василенко

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ
ШКОЛИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 184

Н.С.Степанова

МОЖЛИВОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ ПОВНОГО ДНЯ
ДЛЯ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ... 189

Аліса Попова

ІЛЮСТРАЦІЯ ДИТЯЧОЇ КНИГИ ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО
РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ 197

Марина Козорог, Софія Штурхецька

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 204

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Євгенія Кумейко, Гао Хефань

ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ..... 208

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

УДК 378.016:784

Ольга Василенко

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
факультет мистецтв,
5м група*

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Беземчук Л.В.

У статті розглядається питання формування критичного мислення учнів закладів загальної середньої освіти інтерактивними методами (ігрові, інтелектуальні, художньої асоціації, театралізації, практично-мистецькі, суспільно-значущої діяльності, інформаційні, активізації самостійної роботи, рефлексії) та інформаційною технологією.

Ключові слова: критичне мислення, інтерактивні методи, інформаційна технологія, мистецтво, учні, система педагогічних вправ.

The article deals with the problem of formation of students' art of institutions of general secondary education by interactive methods (game, intellectual, artistic as sociation, the atricalization, practical-artistic, socially significant activity, information, activation of independent work, reflection) and information technology.

Keywords: critical thinking, interactive methods, information technologies, art, students, system of the training exercises.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в українському суспільстві, яке прагне здобути європейський рівень розвитку життя, зумовлена необхідність у всебічно розвинутих, компетентних фахівцях різних галузей. Тому в Україні дуже гостро постають питання стосовні не тільки різноплановості шкільних предметів в закладах загальної середньої освіти, але

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

й їх міждисциплінарного зв'язку, на що наголошується в Законі України «Про освіту» (2017 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток критичного мислення стає дуже актуальним під час інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних та інших обставин, без ефективного розв'язання проблем, значну частину яких неможливо передбачити. Саме тому очевидною є життєва необхідність критичного мислення для вітчизняної освітньої системи. Розвиток критичного мислення – це дуже важливий аспект не лише у навчанні, а й у повсякденному житті, де герої є реальними, а їхні вчинки – це твої дії та дії твоїх дітей.

На уроках мистецтва вчитель має організувати роботу таким чином, щоб школярі вчилися об'єктивно сприймати навколишню дійсність, справлялися зі складними завданнями, вибирали вдалі способи вирішення проблем, училися формулювати власну думку, вміли її відстоювати, аргументувати, обговорювати з іншими людьми, поглиблювали власні судження й висновки. Розвиваючи критичне мислення в учнів, учитель формує людину, яка прагне до самовдосконалення, до постійного розвитку власного мислення і збагачення світогляду.

З метою визначення ступеня розробленості питання розвитку критичного мислення нами були проаналізовані праці зарубіжних та вітчизняних науковців, а саме: В. Болотова, І. Бондарука, Т. Воропай, Н. Вукіної, О. Іванова, Дж. Дьюї, Д. Кластера, О. Кочерги, А. Кроуфорда, М. Махмутова, К. Мередіта, С. Метьюз, М. Ліпмана, Р. Пауля, В. Погребенника, К. Поппера, Є. Полата, О. Пометун, С. Романова, Дж. Стіла, В. Сухомлинського, Ч. Темпла, В. Теплової, С. Терно, Г. Токмань, О. Тягло, Д. Халперн, Я. Чаплака та інших. У працях цих науковців з'ясовано сутність основних категорій проблеми, визначено специфіку аспекту критичного мислення та шляхи його реалізації на уроках мистецтва.

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні методики формування критичного мислення учнів основної школи на уроках мистецтв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Критичність мислення особистості зростає по мірі того, як дитина стає дорослою. Але учні не отримують навичок критичного мислення автоматично. Для того щоб спрямувати процес розвитку критичного мислення дітей у конструктивне русло, для них необхідно створити відповідні педагогічні умови для набуття досвіду зустрічі з новою інформацією, її обробки та створення власних ідей. Оскільки інтегрований курс «Мистецтво» включає не тільки інформаційну, але й емоційно-чуттєву та цілісну складову - це дає змогу приділити увагу учнів не на здобування «механічних» знань, а на формування власних думок учнів та уміння і навички правильно їх обґрунтовувати, що є основним завданням критичного мислення.

Методика розвитку критичного мислення повинна враховувати домінуючі потреби учнів, а це для старшого підліткового та молодшого юнацького віку – потреба в рефлексивній та смислотворчій діяльності, в самопізнанні, самовираженні, самовизначенні, а також у саморегуляції діяльності та творчій активності. Підлітковий та юнацький вік сенситивним періодом для розвитку мисленням, зокрема таких рис як абстрактність, критичність та творчість, що породжує потребу мати власну точку зору, схильність відстоювати її, розмірковувати гіпотетико-дедуктивно; а також характеризується виробленням світогляду, переконань, характеру, життєвим самовизначенням.

Це період самоствердження, бурхливого розвитку, самосвідомості; відбуваються зміни в змісті мислення: формуються ідеальні образи світу та сім'ї, які починають порівнюватися з реальністю; зростає інтерес до соціальних, політичних і моральних проблем, тощо. Встановлено, що для гуманітарних дисциплін логічний та аналітичний компонент необхідний, але недостатній базис. Таким базисом у гуманітарній освіті виступають цінності.

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

Плануючи уроки з розвитку критичного мислення слід пам'ятати, що формування критичного мислення в учнів можна здійснити завдяки використанню групової навчальної діяльності. Адже однією з вимог успішної адаптації випускника школи в суспільстві є вміння працювати з людьми та вміння працювати в колективі. Методи КМ діляться на такі види як:

Прийоми та методи створення позитивної атмосфери навчання та організації комунікації учнів (Розминка, Криголам, Розігрів). Мотивація навчальної діяльності та актуалізації опорних знань учнів (вірні і невірні висловлювання, дерево передбачень). Засвоєння та формування нових знань, умінь, навичок, емоційно-цінісних орієнтацій та ставлень учнів(бортовий журнал, Асоціативний куц, Узагальнення та систематизації знань, організації рефлексії пізнавальної діяльності (логічні ланцюжки,ЗХД , морський бій).

Висновки. Аналіз зазначених навчальних програм, літератури з мистецьких предметів, методики й технології розвитку критичного мислення, методичні посібники та періодичні видання. На основі аналізу зроблено висновок, що для розвитку критичного мислення на уроках мистецтва вчителю необхідно: вчити учнів осмислено сприймати нову інформацію; створити мови для індивідуальної роботи школярів, дати їм можливість самостійно опановувати новий матеріал, робити власні висновки; використовувати інтерактивні методи; добирати завдання, які спрямовують учнів на усебічний аналіз інформації, зацікавлюють дослідно-пошуковою роботою; застосовувати на уроках проблемний підхід; учити школярів залучати нову інформацію для розв'язання різноманітних навчальних завдань; розвивати в учнів творчість, нестандартність мислення; активізувати внутрішню мотивацію – допитливість, інтерес, бажання висловлювати власні думки; формувати у школярів уміння вести дискусію, самостійно добираючи з текстів аргументи, факти.

Розкриті питання, безумовно, не вичерпують всієї проблеми, подальшого дослідження потребують такі аспекти проблеми, як розробка іноваційних

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

методик та технологій формування критичного мислення учнів закладів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1.Белкіна О.В. Проблема формування критичного мислення в учнів початкових класів// Проблеми педагогічних технологій: Збірник наукових праць. - Луцьк: Волинський Академічний Дім, 2000. Вип.1. С.50-57.3.

2.Гайдамака О.В., Комаровська О.А. та ін. Мистецька освіта // Нова Українська школа: Основи стандарту освіти [За заг.ред. М.Товкач]. Версія 1.0. Львів, 2016. С.58–62

3. Гей М.І., Белкіна О.В. Здатність критично мислити - це гідність вільної людини//Педагогічний пошук. 1997. №4. С.69-71.

4. Шпіца Р. І. Формування мистецьких знань учнів 7-8 класів на інтегрованих уроках музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.02 теорія і методика музичного навчання / Р.І. Шпіца; Національний педагогічний університет ім М.Драгоманова.К., 2017. 23 с.

5. Стріхар О.І. Застосування принципів інтеграції в освітньому процесі навчання музичному мистецтву / О.І. Стріхар // Україна наукова: матеріали дев'ятої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. К., 2012. Ч. III. С. 57-59